

використання потенціалу працівників; створення на підприємстві умов для зменшення числа звільнених; продумана соціальна політика, в якій важливу роль відіграє матеріальне стимулювання персоналу, програми щодо покращення умов праці, відпочинку, пільгового харчування; вжиття комплексу заходів зі створення високопродуктивних виробничих колективів; координація та контроль виконання намічених кадрових заходів; пошук і добір персоналу є продовженням кадрової політики, реалізованої підприємством, і одним з ключових елементів системи управління персоналом, тісно пов'язаним практично з усіма основними напрямками роботи в цій сфері [4, с. 237].

Проте, на нашу думку, основними напрямками удосконалення системи управління персоналом мають бути наступні: підвищення кваліфікації працівників служби персоналу, їх донавчання; формування позитивних моральних відносин між керівництвом і кадровою службою; підвищення мотивації для розвитку здібностей працівників; збільшення робочих місць служби персоналу на підприємстві, щоб зменшити плінність кадрів у сфері управління персоналом; проведення заходів, які будуть згуртовувати працівників.

Таким чином, служба персоналу займає важливе місце на підприємстві чи організації. Для ефективності системи управління персоналом роботу служби кадрів потрібно постійно вдосконалювати. Для цього необхідно:

- 1) ефективно контактувати службі персоналу з іншими структурними підрозділами підприємства;
- 2) постійно сприяти підвищенню кваліфікації працівників служби персоналу;
- 3) формувати позитивні моральні відносини між керівництвом і службою персоналу та в колективі загалом.

Список використаних джерел

1. Палеха Ю. Кадрове діловодство: навч. посібник (зі зразками сучасних ділових паперів). 5-те вид., доп. К. : Ліра-К. 2009. 475 с.
2. Пушкар З. М., Пушкар Б. Т. Кадровий менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль. 2017. 210 с.
3. Козак К. Б., Рубан Ю. О. Удосконалення роботи служби персоналу на підприємстві. *Економіка харчової промисловості*. 2013. № 2. С. 24–28.
4. Дончак Л. Г., Добіжа В. В. Удосконалення кадрового менеджменту на підприємстві. *Економіка і суспільство*. 2018. № 17. С. 233–239.

Карповець В. С., здобувачка вищої освіти 2 курсу, група ЦГЮ-201
Науковий керівник – **Чічкань М. В.**, к.ю.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ЩОДО ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Тема тлумачення міжнародних договорів є актуальною, адже міжнародні договори займають важливе місце в системі джерел права будь-якої держави. Кожного року набирають чинності нові угоди, меморандуми, плани співробітництва між країнами. Важливим є тлумачення норм зазначених міжнародних договорів, оскільки без розуміння і роз'яснення правових норм можуть виникати колізії в законодавстві, які знижують ефективність правового регулювання.

Дослідженням питання тлумачення міжнародних договорів займалися Войціховський А. В., Теліпко В. Е., Київець О. В., Процик І. та інші.

Існують різні думки вчених-правників щодо визначення поняття тлумачення міжнародних договорів. Так, Войціховський А. В. розуміє під тлумаченням міжнародного договору діяльність, яка спрямована на з'ясування, роз'яснення, осмислення реального змісту норм міжнародних договорів з метою сприяння їх практичному виконанню [1, с. 116]. Теліпко В. Е. зазначає, що тлумачення міжнародних договорів полягає у з'ясуванні їх точного змісту та значення. Тлумачення виконується з урахуванням загальних норм міжнародного права і не має призводити до наслідків, які можуть суперечити

імперативним нормам міжнародного права [2, с. 185]. Таким чином, під тлумаченням міжнародних договорів слід розуміти діяльність, спрямовану на з'ясування і роз'яснення точного значення та змісту норм міжнародних договорів.

Тлумаченню міжнародних договорів присвячено розділ 3 частини 3 Віденської конвенції про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями, прийнятої 21 березня 1986 року. Так, у ст. 31 цієї Конвенції зазначено, що договір має тлумачитися добросовісно відповідно до звичайного значення, яке необхідно надавати термінам договору у їх контексті, а також у світлі об'єкта та цілей договору. Ст. 32 вказує на те, що при тлумаченні можна використовувати додаткові засоби тлумачення, такі як підготовчі матеріали й обставини укладання договорів [3].

На нашу думку, метою тлумачення міжнародних договорів є з'ясування реального сенсу і змісту договору, адже без розуміння суті норм міжнародного договору складно реалізувати його на практиці. Також тлумачення міжнародних договорів дозволяє вирішити певні колізії у законодавстві.

Тлумачення міжнародних договорів має здійснюватися відповідно до певних принципів. Принципами тлумачення міжнародних договорів є загальні правила тлумачення, що зважають на властивості правової природи міжнародних договорів як угод між суб'єктами міжнародного права. Серед основних принципів тлумачення міжнародних договорів виділяють: принципи сумлінності та добросовісності; принцип ефективності; тлумачення відповідно до звичного значення термінів, звичне значення терміну встановлюється виходячи з «контексту» і в світлі мети й об'єкта договору; системний характер права – норма повинна тлумачитись як елемент правової системи, що дозволить узгодити норми між собою – *concordare leges legibus est optimus inter pretandi*; ні саме тлумачення, ні його результат, не повинно суперечити самій нормі міжнародного договору – *constitutio legis facit injuriam*; принцип доброзичливого ставлення до міжнародного права [4, с. 149–151].

Види тлумачень розмежовують залежно від органу, котрий тлумачить той чи інший міжнародний договір. Так, держава – це головний суб'єкт тлумачення міжнародних договорів. До суб'єктів можемо віднести міжнародні організації, які використовують певний міжнародний договір, а також нації, що ведуть боротьбу за свою незалежність. Визначені суб'єкти під час тлумачення міжнародних договорів діють через свої органи, тому залежно від цього тлумачення поділяється на такі види: міжнародне, автентичне, внутрішньодержавне, тлумачення міжнародних договорів в односторонніх деклараціях та заявах, які додають до договору, офіційне та неофіційне [5, с. 185].

Тлумачення міжнародних договорів може відбуватися різними способами. Основними є граматичний, спеціально-юридичний, логічний, системний та історичний. Граматичний спосіб є найпершим з-поміж усіх способів тлумачення. Під час цього способу визначається зміст окремих слів, термінів і суті норми права залежно від розташування в тексті прийменників, сполучників і розділових знаків, при цьому під час тлумачення не можна пропускати жодне слово або граматичний знак. Під час спеціально-юридичного способу роз'яснюється зміст норми, яка містить юридичну термінологію, пояснюються конструкції норми з точки зору юридичної науки, практики та техніки. За допомогою логічного способу встановлюється зміст юридичної норми шляхом тлумачення даної норми співвідносно з іншими нормами цього договору. Системний спосіб полягає у порівнянні міжнародного договору з іншими договорами, зважаючи при цьому на зв'язки між окремими частинами та статтями договору. За допомогою історичного способу визначається зміст і значення міжнародного договору шляхом дослідження конкретних історичних обставин і взаємовідносин сторін під час укладення міжнародного договору з урахуванням мети, якої прагнули досягти останні [1, с. 118–119].

На нашу думку, важливим способом тлумачення міжнародних договорів є граматичний спосіб, адже він є первинним засобом тлумачення і з його допомогою визначається суть кожного слова чи терміну, зазначеного в правовій нормі.

Таким чином, можемо зробити висновок, що під тлумаченням міжнародних договорів слід розуміти діяльність, спрямовану на з'ясування і роз'яснення точного значення та змісту норм міжнародних договорів. Метою тлумачення міжнародних договорів є з'ясування реального сенсу і змісту договору, адже без розуміння суті норм міжнародного договору складно реалізувати його на практиці. Також тлумачення міжнародних договорів дозволяє вирішити певні колізії у законодавстві. Серед способів тлумачення міжнародних договорів, на нашу думку, первинним є граматичний спосіб, адже з його допомогою визначається суть кожного слова чи терміну, зазначеного в правовій нормі, а також від якісного граматичного тлумачення залежить ефективність інших способів тлумачення. Незважаючи на те, що сьогодні питанню тлумачення міжнародних договорів присвячено багато наукових статей, дану тему необхідно досліджувати постійно, адже кожного року набирають чинності нові міжнародні договори.

Список використаних джерел

1. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
2. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право : Навч. посіб.. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 608 с.
3. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 21.03.1986. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a04#Text (дата звернення: 06.06.2022).
4. Київець О. В. Принципи тлумачення міжнародних договорів. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. № 1 (4). С. 149–153.
5. Процик І. Тлумачення міжнародних договорів. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. № 36. Частина 2. 2014. С. 178–190.

Керноз Н. Є., ст. викладач кафедри публічного та приватного права
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ВИКЛЮЧНА ПІДСУДНІСТЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Із 15.12.2017 року у світлі оновлення національних процесуальних кодексів надзвичайно важливим і позитивним надбанням для забезпечення єдності правозастосовної техніки стала уніфікація законодавцем складної процесуальної термінології, зокрема щодо судової юрисдикції та підсудності. Але проблемними наразі залишаються питання законодавчого врегулювання юрисдикції адміністративних судів, зокрема - виключної підсудності, яка передбачена статтею 27 Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС, Кодекс) України.

Регламентация виключної підсудності саме в ч. 3 ст. 27 КАС України викликає найбільше дорікань не тільки з боку пересічних громадян, оскільки відсильна норма щодо встановлення цієї підсудності: по *«окремим категоріям адміністративних справ визначається цим Кодексом»*[1], також є дуже проблемною в правозастосуванні.

Для розуміння й правильного застосування положень ч.3 ст. 27 Кодексу щодо виключної підсудності виникає питання: чи є достатніми положення понад 30 статей спеціальної Глави 11 з назвою «Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ» Розділу II КАС України? При цьому необхідно зауважити: вперше в адміністративному судочинстві всі справи цієї Глави законодавець класифікував на такі підвиди: *складні* (§ 1), *термінові* (§ 2), *типові та зразкові* (§ 3).

Тому, необхідно провести системний аналіз усіх категорій адміністративних справ, що розміщені в главі 11 Розділу II КАС України, на предмет встановлення конкретного суду як суду першої інстанції, до якого необхідно звертатися з адміністративним позовом.